Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Pili Irazabal Gorosabel

Oñati, Gipuzkoa (1953-2025)

Aurkibidea

Biografia

Larraña auzoko Irazabal Haundi baserrikoa. Aita bertakoa zuen eta ama, berriz, Bergarakoa (San Prudentzio auzokoa). 11 senidetan 9.a. Oñatiko noka jasotzeko egindako elkarrizketa, Torreauzoko Beatriz Irizarrekin batera. Etxean jaso zuen hitanoa, eta anai-arreba guztiekin egiten du hika.

Zintak

ONA-246

- **Proiektua**: Oñatiko noka: Ingo Xonau!
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Etxeberria, Idoia
- **Data**: 2019-02-11
- **Iraupena**: 75 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Lizeaga, Irati

ONA-247

- **Proiektua**: Oñatiko noka: Ingo Xonau!
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Etxeberria, Idoia
- **Data**: 2019-02-11
- **Iraupena**: 47 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Lizeaga, Irati

ONA-248

- **Proiektua**: Oñatiko noka: Ingo Xonau!
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Etxeberria, Idoia
- **Data**: 2019-02-13
- **Iraupena**: 47 min
- **Euskarria**: Bideo digitala

Pasarteak

1. Hika gurasoengandik jaso

- **Erref**: ONA-246/003
- **Iraupena**: 0:01:30. **Hasi**: 00:04:08. **Bukatu**: 00:05:38
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
<p>Etxean ikasi zuen Pilarrek hika, gurasoek hika egiten baitzioten. Anai-arreben artean ere hika egin izan du beti, baita auzoko lagunekin ere. Oñatiko hitanoa.</p>

2. Hika egunerokotasunean

- **Erref**: ONA-246/005
- **Iraupena**: 0:02:47. **Hasi**: 00:05:49. **Bukatu**: 00:08:36
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
<p>Iloba zaharrenei hika egiten die, besteei erdizka. Etxean denekin egiten du hika, baita lagun eta lankide zehatz batzuekin ere. Oñatiko hitanoa.</p>

3. Hika ikastekotan, egoki ikasi

- **Erref**: ONA-246/007
- **Iraupena**: 0:02:15. **Hasi**: 00:10:17. **Bukatu**: 00:12:32
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
<p>Euskara batuan ikasitakoek ez dute belarria Oñatiko hikara eginda. Hitanoa irakastekotan, Oñatikoa irakatsi beharko litzateke, eta ondo irakatsi gainera, bai gizonei eta bai emakumeei nola egin, noiz egin... Oñatiko hitanoa.</p>

4. Hika, nori egin eta nori ez egin

- **Erref**: ONA-246/009
- **Iraupena**: 0:01:17. **Hasi**: 00:12:49. **Bukatu**: 00:14:06
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
<p>Norberaren pertzeptzioaren araberakoa da hika erabiltzea. Adinekoei ez zaie egiten, baina estatusaren arabera ere aldatu egiten da tratua.</p>

5. Auzoan kalean baino hika gehiago?

- **Erref**: ONA-246/016
- **Iraupena**: 0:02:02. **Hasi**: 00:24:21. **Bukatu**: 00:26:23
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea
- Euskara » Euskararen egoera
- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
<p>Kalera jaistean, euskararen erabilera txikiagoa zen, eta ondorioz, hikaren erabilera ere bai. Gizonen artean hika egitea ohikoagoa zen, emakumeen arteko noka, berriz, oso gutxi entzun zuten kalean. Oñatiko hitanoa.</p>

6. "Caseritas"

- **Erref**: ONA-246/018
- **Iraupena**: 0:01:25. **Hasi**: 00:26:32. **Bukatu**: 00:27:57
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:
Txikitan, kaletarrek "caseritas" deitzen zieten euskaldunak izateagatik, baina honek ez zien konplexurik eragin. Oñatko hitanoa.

7. Emakumeek erdararako joera handiagoa?

- **Erref**: ONA-246/020
- **Iraupena**: 0:03:00. **Hasi**: 00:28:05. **Bukatu**: 00:31:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Euskara » Tratamenduak

Laburpena:
<p>Nabarmenki kalean emakumeek gehiago egiten zuten gaztelaniaz gizakumeek baino. Mutilek euren artean euskaraz hitz egiten zuten, baina neskekin ez, ezta neskek euren artean ere. Gaur egun gaztelania zabaltzen ari da herrian Piliren iritziz. Oñatiko hitanoa.</p>

8. Euskararen kontrako jarrerak

- **Erref**: ONA-246/022
- **Iraupena**: 0:02:07. **Hasi**: 00:31:45. **Bukatu**: 00:33:52
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua
- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
<p>Garai batea bizi izan zituzten euskararen kontrako jarrerak, gaztelaniaren inposaketa. Hala ere, gaur egun gertatzen ez dela uste dute. Hika 'zakarra' zelako pentsamendua. Oñatiko hitanoa.</p>

9. Transmisio-etena, kontzienteki

- **Erref**: ONA-246/023
- **Iraupena**: 0:02:07. **Hasi**: 00:33:52. **Bukatu**: 00:35:59
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua
- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
<p>Bai Oñatiko euskara eta bai Oñatiko hika 'zakarra' iruditu izan zaie zenbaiti, euskara eredugarria Tolosakoa zelakoan. Gaur egungo hikaren egoera transmisio faltak eragindakoa dela diote, batzuren kasuan, nahita utzi zaio hika transmititzeari, zakarra, errespetu falta... zelakoan. Oñatiko hitanoa.</p>

10. Baserritarrek euskara gehiago

- **Erref**: ONA-246/025
- **Iraupena**: 0:00:43. **Hasi**: 00:37:48. **Bukatu**: 00:38:31
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
<p>50-60. hamarkadan hobeto gorde zuten euskara (eta hika) baserritarrek. Eskola erdaraz izateak ere kalte handia egin zuen. Gizonek, ordea, hobeto gorde dute. Oñatiko hitanoa.</p>

11. Hikaren inguruko kontzientzia-hartzea

- **Erref**: ONA-246/027
- **Iraupena**: 0:03:11. **Hasi**: 00:38:56. **Bukatu**: 00:42:07
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak

- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
<p>Hikaren inguruan orain hasi da jendea kontzientzia hartzen. Kanpotik bizitzen du jende askok, ikastea beharrezkoa izango ez balitz bezala. Seme-alabei transmititzea hautu kontziente bat da. Oñatiko hitanoa.</p>

12. Ohiturak aldatzea, oso zaila

- **Erref**: ONA-246/028
- **Iraupena**: 0:03:26. **Hasi**: 00:42:07. **Bukatu**: 00:45:33
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
<p>Behin zuka egitera ohituta, oso zaila da hika egitera pasatzea. Askorentzat erronka euskara mantentzea da. Harreman motak tratamenduan asko eragiten du, baita aldarteak ere. Oñatiko hitanoa.</p>

13. Katu arrari noka

- **Erref**: ONA-246/031
- **Iraupena**: 0:01:32. **Hasi**: 00:52:26. **Bukatu**: 00:53:58
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
<p>Beatrizek katuari hika egiten dio, gainera, batzuetan noka irteten zaio katuarekin. Pilik, ordea, mandoari eta astoari hika, behiari zuka. Oñatiko hitanoa.</p>

14. Euren buruarekin hika

- **Erref**: ONA-246/033
- **Iraupena**: 0:01:15. **Hasi**: 00:55:04. **Bukatu**: 00:56:19
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
<p>Pilik bere buruari noka egiten dio. Beatrizek bai hika eta bai zuka egiten du bere buruarekin. Oñatiko hitanoa.</p>

15. Hikak segurtasuna ematen du

- **Erref**: ONA-246/035

- **Iraupena**: 0:02:47. **Hasi**: 00:56:31. **Bukatu**: 00:59:18
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
<p>Hika hitz egiten duen horiekin hurbiltasuna eta segurtasuna sentitzen du Pilik, zukarekin sentitzen ez duena. Beatrizek gauza bera sentitzen du, baina baita zuka egiten duenekin ere. Oñatiko hitanoa.</p>

16. "Hika galtzea ondare bat galtzea litzateke"

- **Erref**: ONA-246/037
- **Iraupena**: 0:02:19. **Hasi**: 00:59:31. **Bukatu**: 01:01:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
<p>Harremantzeko modu bat, ondare bat, hizkuntzaren beste adar bat galtzea litzateke hika galtzea Pili eta Beatrizentzat. Berorika galtzea ez litzateke berdina izango. Oñatiko hitanoa.</p>

17. Hikarekin malguagoak izan beharko genuke?

- **Erref**: ONA-246/039
- **Iraupena**: 0:01:23. **Hasi**: 01:03:24. **Bukatu**: 01:04:47
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
<p>Errespetuaren adierazle da adineko jendeari gazteago batek hika ez egitea, baina adinekoak gazteari hika egitea oso arrunta da. Gaur egun, hika berreskuratzeko prozesuan, malgutasun handiagoa dago hikaren erabileran, eta txipa aldatzea besterik ez dela dio bikoteak. Oñatiko hitanoa.</p>

18. Zer egin hika berreskuratzeko?

- **Erref**: ONA-246/041
- **Iraupena**: 0:02:59. **Hasi**: 01:05:25. **Bukatu**: 01:08:24
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
<p>Gutxika-gutxika erabiltzen hasi, transmititu, irakatsi... beharko litzateke hika. Oñatiko hitanoa.</p>

19. Hikak harrotasun puntu bat ematen al du?

- **Erref**: ONA-246/043
- **Iraupena**: 0:01:36. **Hasi**: 01:09:50. **Bukatu**: 01:11:26
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
<p>Zenbait gizonek, nahiz eta etxean ikasi ez, euren kuadrilan hika egiten dute, hikak euskalduntasun mota desberdin bat emango balu bezala. Emakumeen kasuan, ordea, hika ez da harro egoteko moduko zerbait izan. Oñatiko hitanoa.</p>

20. Errekara arropa garbitzera

- **Erref**: ONA-247/002
- **Iraupena**: 0:02:42. **Hasi**: 00:00:27. **Bukatu**: 00:03:09
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura
- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Aparatuak, objektuak
- Euskara » Tratamenduak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:
<p>Larrainan ez zegoen arropa garbitokirik, Errekalde errekara jaisten ziren. Pilik etxean ura ezagutu du, baina labadora lehen aldiz nahiko berandu eduki zuten etxean. Oñatiko hitanoa.</p>

21. Mutilen jolasak eta neskenak, ezberdinak

- **Erref**: ONA-247/004
- **Iraupena**: 0:02:15. **Hasi**: 00:03:50. **Bukatu**: 00:06:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Euskara » Tratamenduak

Laburpena:
<p>Neska-mutilak batera egoten ziren Beatrizen eskolan. Kaniketan aritzen ziren mutilak, gorde-gordeka denak. Kromoak. Oñatiko hitanoa.</p>

22. Hamaika ogibide galdu dira

- **Erref**: ONA-247/006

- **Iraupena**: 0:02:54. **Hasi**: 00:08:44. **Bukatu**: 00:11:38
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Euskara » Tratamenduak

Laburpena:
<p>Ohitura asko galdu direla dio bikoteak, baita lanbide asko ere: banastagina, karreteroa, baserriko zenbait lan, joskina... Gari-jotzea auzoan. Oñatiko hitanoa.</p>

23. "Auzotarren harremana galdu da"

- **Erref**: ONA-247/007
- **Iraupena**: 0:02:18. **Hasi**: 00:11:38. **Bukatu**: 00:13:56
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak
- Euskara » Tratamenduak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:
<p>Ordu mordoa pasatzen zuten sukaldean, etxeko lanak egiten, artoa zuritzen, errosarioa errezatzen... Auzotarren harremana galdu egin da. Oñatiko hitanoa.</p>

24. Elizak indar handia

- **Erref**: ONA-247/009
- **Iraupena**: 0:02:55. **Hasi**: 00:14:45. **Bukatu**: 00:17:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Kongregazioak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Euskara » Tratamenduak

Laburpena:
<p>Elizak etxeetan eragin handia zuen. Familia eredu handia, ezin ligatzea, jaunartzea, elizara dotore joan behar izatea, kongregazioak... Oñatiko hitanoa.</p>

25. Ezkutuan irakurri behar

- **Erref**: ONA-247/010
- **Iraupena**: 0:02:54. **Hasi**: 00:17:40. **Bukatu**: 00:20:34
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Irakurtzea
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:
<p>Piliren ama oso elizkoia zen, eta mezara egunero joaten zen. Eskolan ere elizak indar handia zuen, eta giro erlijiosoa oso zabaldurik zegoen gizartean. Parrokoak Piliri irakurtzea arriskutsua zela esan zion. Bekatuak asmatu beharra. Oñatiko hitanoa.</p>

26. Prakak lehen aldiz

- **Erref**: ONA-247/012
- **Iraupena**: 0:02:20. **Hasi**: 00:20:40. **Bukatu**: 00:23:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Euskara » Tratamenduak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:
<p>Pilik bigarren eskuko prakak jantzi zituen lehen aldiz, ahizparenak. Beatrizek 19-20 urterekin jarri zituen lehen aldiz.</p>

27. Oñatz taldeak gauza asko aldatu zituen Oñatin

- **Erref**: ONA-247/014
- **Iraupena**: 0:03:19. **Hasi**: 00:23:11. **Bukatu**: 00:26:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Aisia » Kultura » Antzerkia
- Aisia » Kultura » Dantza
- Euskara » Tratamenduak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:
<p>Domeketan elkartzen ziren lagunak, astean zehar ez baitziren biltzen. Kalean egoten ziren neskak, mutilak, ordea, tabernan. Oñatz gazte-taldea: antzerkia, dantza... Oñatiko hitanoa.</p>

28. Emakumeek josten ikasi behar

- **Erref**: ONA-247/015
- **Iraupena**: 0:01:57. **Hasi**: 00:26:30. **Bukatu**: 00:28:27
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak

Laburpena:
<p>Piliri gertatutako anekdota. Jostea betebehar moduko bat zen emakumeentzat, eskolan ere irakasten zen. Oñatiko hitanoa.</p>

29. Baserriko lanen banaketa

- **Erref**: ONA-247/017
- **Iraupena**: 0:01:34. **Hasi**: 00:28:30. **Bukatu**: 00:30:04
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Euskara » Tratamenduak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:
<p>Emakumeek gehiago egiten zuten etxe barruko lana kanpokoa baino. Ganaduaz eta soroaz gehiago arduratu izan dira gizonezkoak. Oñatiko hitanoa.</p>

30. Sexua, bekatu

- **Erref**: ONA-247/018
- **Iraupena**: 0:01:56. **Hasi**: 00:30:04. **Bukatu**: 00:32:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Sexua
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak
- Euskara » Tratamenduak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:
<p>Bekatua zen ezkondu aurretik sexua izatea. Larriena ezkondu aurretik haurdun gelditzea zen, eta hauek ezkutatuta egoten ziren etxean. Oñatiko hitanoa.</p>

31. Gizonak lehenago atera, beranduago bueltatu

- **Erref**: ONA-247/019
- **Iraupena**: 0:01:52. **Hasi**: 00:32:00. **Bukatu**: 00:33:52
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Euskara » Tratamenduak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:
<p>Gizonek askatasun gehiago izan dute orokorrean, adibidez, gauez etxera bueltatzeko garaian, kanpoko herrietara parrandan joatean... Oñatiko hitanoa.</p>

32. Erromeriak: mutilak dantza eske

- **Erref**: ONA-247/021
- **Iraupena**: 0:01:39. **Hasi**: 00:33:59. **Bukatu**: 00:35:38
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Euskara » Tratamenduak

Laburpena:
<p>Erromerietan mutilak joaten ziren neskei dantzan egiteko eskatzera. Bestela, neskek neskekin dantzatzen zuten. Dantzalekuan, ordea, neskak ez ziren mutilen gonbitearen zain egoten. Oñatiko hitanoa.</p>

33. Umeak umeak zaintzen

- **Erref**: ONA-247/023
- **Iraupena**: 0:01:51. **Hasi**: 00:35:49. **Bukatu**: 00:37:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak
- Euskara » Tratamenduak

Laburpena:
<p>Ume-zaintza handia egon da anai-arreben artean, batez ere alaben artean. Oso ohikoa zen alaba zaharrenak haren anai-arrebak zaintzea. Oñatiko hitanoa.</p>

34. Neskame lana, ohikoa

- **Erref**: ONA-247/024
- **Iraupena**: 0:02:12. **Hasi**: 00:37:40. **Bukatu**: 00:39:52
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak
- Euskara » Tratamenduak

Laburpena:
<p>Neskame lanak egitea oso arrunta zen garai batean. Pilik neskameak ezagutu izan ditu etxean, tripa-trukean. Oñatiko hitanoa.</p>

35. Ezkondutakoan lana utzi

- **Erref**: ONA-247/025
- **Iraupena**: 0:03:04. **Hasi**: 00:39:52. **Bukatu**: 00:42:56
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Euskara » Tratamenduak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:
<p>Beatrizen lankide askok lana utzi zuten ezkondutakoan. Lan eskaintza handiagoa zen garai batean gaur egun baino. Oñatiko hitanoa.</p>

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com